

Sammanfattning, "Closing time" i Umeå av Poste Restante

Vi har genom projektet *Closing Time* försökt få en bättre förståelse för hur den känslomässiga relationen mellan staden Umeå och medborgarna ser ut och hur medborgarnas känslor för staden påverkas vid stadsplanering och genom medborgardialog.

Projektet *Closing Time* genomfördes 12-23 september 2014 som en del i arbetet med en omgestaltning av Vasaplan och regeringsuppdraget "Samverkan om gestaltning av offentliga miljöer" på uppdrag av Umeå kommun i samarbete med Statens konstråd, Boverket, Riksantikvarieämbetet samt Arkitektur- och designcentrum.

Closing Time är en föreställning som utspelar sig i det offentliga rummet. Publiken fick i utbyte mot sina mobiltelefoner låna telefoner av oss. De blev därefter uppringda av en av föreställningens telefonister. De talade sedan ostört under 45 minuter över telefon. Samtalet kretsade kring frågor om förändring, både den förändring som besökaren ser i Umeå men också kring förändring i den egna identiteten och de ideologiska övertygelserna. Telefonisterna argumenterade inte, drev ingen agenda och var inte beroende av några särskilda svar för att kunna gå vidare i samtalet. Det innebar, märkte vi, att besökarna själva fick utrymme att problematisera sina uttalanden. Besökaren ombads att på ett papper skriva ner något i den egna identiteten som har förändrats och som han/hon saknar idag. Vid telefonsamtals slut fick besökaren komma in i Sagateatern där dedikationen lästes upp varvid en operasångare uppförde en aria riktad inkom till honom/henne.

Syftet med föreställningen är att erbjuda ett rum för medborgerliga samtal och känslor, där den enskilde besökaren kan komma i kontakt med sitt politiska jag utan yttre krav på positionering. Vi vill genom projektet undersöka hur villkoren för ett politiskt samtal kan se ut och på vilket sätt detta påverkar de som deltar i det.

Våra telefonister rekryterades från pedagogiska och vårdande yrken och var i åldrarna 20-70. De arbetade under tystnadsplikt, inga samtal spelades in. Nedanstående sammanfattning görs därför baserat på stödanteckningar och samtal med telefonisterna.

Det som är absolut utmärkande i samtalen är relationen till engagemang. Vårt intryck är att engagemang är absolut centralt i Umeåmedborgarnas identitet och i deras relation till staden. Detta tar sig lite skiftande uttryck i olika åldersgrupper men det är ändå ett slående gemensamt drag i samtalen. De yngre besökarna pratade ofta om engagemang i relation till en konkret politisk sakfråga eller rörelse medan de äldre pratade om en solidarisk attityd och mellanmänsklig "värme". Våra intryck är att många upplever att de genom ett engagemang inte bara utför ett, i sina ögon, mycket viktigt arbete, utan att engagemanget också gör att det gör att staden

därigenom blir *deras*. Engagemanget ses på så sätt som ett ansvar som bär rättigheter med sig. Det gör att i situationer där de upplever att beslutsfattarna betraktar deras engagemang som ett problem snarare än en resurs reagerar många känslomässigt. Man talar om att känna sig sårade, i det att man känner sig avvissad och åsidosatt. Ett annat exempel på samma relation till engagemang ser man i hur personerna talar om sina känslor för Balticgruppens ägare Krister Olsson. Samtidigt som många har invändningar mot Balticgruppens verksamhet och inflytande visar många förvånansvärt stort överseende med Krister Olsson, just med hänvisning att han *engagerar sig* i Umeå (genom att donera stora summor till kultur och idrott). Genom detta accepterar man till viss grad hans inflytande över stadsplaneringen.

Den här synen på engagemang och medägande blir mycket tydligt i samtal rörande rivningen av Apberget. Platsen beskrivs som en geografisk punkt för medborgerliga aktiviteter och känslor. Många beskriver hur platsen har använts vid manifestationer men också vid gemensam sorg. På så sätt har den laddats med något som kan beskrivas som "essentiellt". Den har blivit en plats, som genom aktiviteterna där, laddats med en medborgerlig tyngd. Många anser helt enkelt att beslutsfattarna inte hade rätt att fatta ett rivningsbeslut för platsen eftersom den inte var deras plats att besluta om.

Den här "essentiella" relationen till platser var tydlig överlag. Det verkar inte vara de fysiska egenskaperna hos en ny byggnad eller plats som är det avgörande för om personerna upplever förändringen som positiv eller inte. Det som däremot är avgörande är huruvida personerna upplever att processen kring beslutet gått till. I de fall där personerna upplever att de hade fått komma till tals och att beslutsfattarna visade intresse för deras åsikter verkar de mer benägna att acceptera förändring, oavsett om det slutgiltiga resultatet blir exakt vad de hade önskat sig. Här verkar det vara betydligt viktigare att bli hörd än att få som man vill. Personerna vi pratat med visar stor inlevelse och empati för andras behov och lyfte ofta upp intressefrågor som inte var deras egna. De hade förmåga att sätta olika gruppers behov i relation till varandra och såg ofta själva det komplexa i frågorna som diskuterades. De visar sammantaget tecken på en stor politisk mognad.

Ett exempel på en process som verkar ha fungerat mycket bra är Sara Lidman-tunneln. Ett annat är parken mellan Väven och Café Station. Exakt varför människor är positiva till de här platserna är naturligtvis svårt att veta men vi fått en del uttalanden som ger en bild av möjliga orsaker. En sådan orsak är att personerna upplever att det är satsningar för Umeås befolkning, för de som bor där. En annan är tillgänglighetsaspekten, att det är gratis och centralt. Sara Lidman verkar också vara en person som många inte bara tycker mycket om som författare, många upplever henne också som en representant och som en positiv och gemensam identifikationspunkt.

Vårt sammantagna intryck av de besökarsamtal vi haft är att Umeåidentiteten är mycket specifik och skiljer sig till stor del från medborgaridentiteten i andra städer. Många söker sig till Umeå just på grund av en längtan efter att tillhöra denna

särskilda identitet i gemenskap med andra. Vad som utmärker Umeåidentiteten, enligt vad vi har erfarit, är det konkreta och känslomässiga engagemanget som de uttrycker. Detta engagemang visar sig på många sätt, i form av ideellt arbete, starkt föreningsliv och infekterade lokalpolitiska samtal (en kropp måste vara vid liv för att kunna bli infekterad). Dessa starka känslor för hemstaden är något som saknas i många andra städer, där finns istället en likgiltighet och kontaktlöshet mellan medborgare och stad. I Umeå har inte kontaktlösheten fått fäste.

Linn Hilda Lamberg
för Poste Restante